

Ergonimi/İnstitutionimi Açısından Sözcüksel Düzeyde Bir İnceleme: Türk ve Alman Üniversite Adları

A Lexical Analysis in Terms of Ergonomics/Institutionyms: Turkish and German University Names

Büşra GÜVEN¹ , Muhammet KOÇAK²

¹Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye

²Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Ankara, Türkiye

Corresponding author: Muhammet KOÇAK

E-mail: muhammetkocak@gazi.edu.tr

ÖZ

İnsanların ve insanları çevreleyen unsurların çoğalması ve çeşitlenmesi ile birlikte ortaya çıkabilecek karışıklıkları önlemenin en önemli yollarından birisi adlandırma yoluna gitmek olmuştur. Aynı zamanda bir anlam, bir mesaj da içeren adlar gün geçtikçe daha da önemli bir hâle gelmiş ve zamanla bilim insanlarının dikkatini çekmiştir. Bu doğrultuda adlarla ilgili yapılan araştırmalar dilbilimin bir alt disiplini olan ve onomastik olarak adlandırılan adbilim çatısı altında gerçekleştirilmektedir. Adbilim çerçevesinde yapılan araştırmaların da çoğalmasıyla bazı alt alanlar oluşmuştur. Bu çalışmada, adbilimin insan eliyle oluşturulan tüm nesnelere adlarını inceleyen ergonomi alt dalının kurum/kuruluş adlarını araştırma konusu edinen institutionimi alt başlığı kapsamında Türk ve Alman üniversite adları ele alınmıştır. Bu çerçevede, bahsi geçen kavramlar tanımlandıktan sonra Türk ve Alman kültüründe ad vermenin öneminden ve yükseköğretim kurumlarına ad verme sürecinden bahsedilmiştir. Adlandırmada öne çıkan anlayışları ve etkili olan unsurları belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizinin kullanıldığı araştırmada Türk ve Alman üniversitelerinin isimleri tespit edilmiş, sözcük düzeyinde anlamlarına göre sınıflandırılmış ve ortaya çıkan bulgular yorumlanmıştır. Türkiye’de faaliyet gösteren 203 üniversitenin adlarının 170 ‘coğrafi unsur’, 58 ‘kişi adı/soyadı/unvanı’, 36 ‘ihtisas’, 21 ‘misyon’, 11 ‘önemli tarih ve olay adı’ ve 3 ‘ilgili coğrafyanın tarihiyle ilgili adlar’ barındırdığı, incelenen 87 Alman üniversitesinin ise 83 ‘coğrafi unsur’, 29 ‘kişi adı/soyadı/unvanı’, 20 ‘ihtisas’ ve 4 ‘misyon’ adı ile ilgili sözcükler içerdiği tespit edilmiştir. Her ne kadar üst sınıflandırmalar aynı olsa da özellikle kişi adlarının tercihinde kültürel düzeyde anlamlı farklılıkların olduğu, Türk üniversiteler özelinde ise Alman üniversite adlarında yer almayan yerel ve ülke geneli ile ilgili milli tarih ve olay adlarının yer aldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Onomastik, Ergonimi, Institutionimi, Türk Üniversite Adları, Alman Üniversite Adları

Submitted : 28.02.2023

Revision Requested : 19.07.2023

Last Revision Received : 20.07.2023

Accepted : 31.07.2023

This article is licensed under a Creative Commons Attribution - NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

In today's diverse and complex world, naming plays a vital role in communication, preventing confusion and establishing clarity. Researchers in the field of onomastics, a sub-discipline of linguistics, have taken an interest in understanding the significance of names and their underlying meanings. Institutionyms, a sub-branch of ergonomics, specifically analyze the names of all human-created objects, with a focus on institutions/organizations. This study examines the naming process of Turkish and German universities through comprehensive document analysis. The findings revealed intriguing differences in the types of names used by Turkish and German universities, including geographical elements, personal names/surnames/titles, specialization, mission, important dates and event names, and history-related names, compared to German universities. The study offers valuable insights for policymakers, educators, and researchers in understanding the cultural and historical contexts that naming practices can influence. The findings also reveal that there are notable cultural differences in the preference for personal names, with Turkish universities placing more emphasis on this category. Furthermore, German universities focused on using names related to local and national history and events. In contrast, Turkish universities prioritize these types of names, often incorporating them to reflect the heritage and identity of the region or country in which they are located. In conclusion, this study highlights the significance of naming and the impact of cultural and historical contexts on the process and offers valuable insights for researchers, educators, and policymakers.

Keywords: Onomastic, Ergonomics, Institutionyms, Turkish University Names, German University Names

EXTENDED ABSTRACT

This study analyzes Turkish and German university names to determine which factors are emphasized in their naming, by first providing theoretical information on onomastics and its sub-areas, including ergonomics and Institutionyms. The study then introduces these concepts in Turkish literature and examines the naming practices of universities in both countries, offering concrete examples to illustrate the legal implementation of naming higher education institutions. Through document analysis, this study compares university names in both countries, revealing effective naming elements and cultural differences.

The analysis of Turkish and German university names revealed the most commonly used categories, including 'geographical elements', 'personal names/surnames/titles', 'specialized names', and 'mission names'. German universities had these four classifications, while Turkish universities had just 'important history and events' and 'names related to the history of the relevant geography'.

Regarding geographical elements, both Turkish and German universities commonly used titles of 'city', 'town', and 'region', with 'city' being the most frequently used. However, German universities use the titles 'state' and 'continent', which are not commonly used in Turkish universities. Additionally, Turkish universities have names of 'district', 'sea/lake', 'river', and 'mountain' that are not found in German universities. It is noteworthy that Turkish universities do not have names of specific geographical formations like 'Pamukkale' (travertine) and 'Bakırçay' (valley) classified under the heading of 'other'. The most significant distinctions were found in the category of 'university names that include the person's name, surname, or title'. While both countries prefer 'founder and/or philanthropist names'. German universities demonstrated a longer historical process, dating back to ancient times.

For example, the Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, founded in 1386 by I. Ruprecht, the prince of Kurpfalz, holds the distinction of being Germany's first university. The university's name also honors another historical figure, Karl, who restructured the university in 1803. This example highlights how German universities often include the names of multiple individuals in their naming conventions.

After analyzing German universities, eight universities, including Ludwig-Maximilians-Universität München and Julius-Maximilians-Universität Würzburg, were formed by merging two distinct names. In Turkey, only foundation universities like Koç and Sabancı have names of founders, while four state universities (Sıtkı Koçman, İzzet Baysal, İbrahim Çeçen, and Eren) are named after benevolent individuals.

In addition, the names of personalities such as Leibniz, Luther, Schiller, and Gutenberg in Germany were named after universities of the regions where they lived, while the name of Nobel Peace Prize winner Carl von Ossietzky was named after the university in Oldenburg, although it is not related to the region where he lived.

This situation is similar in Turkey, where names of personalities such as Hacı Bayram Veli, Hacı Bektaş Veli, and Ahi Evran are named after the universities in the regions where they lived, and only Korkut Ata's name is included in the name of the university in Osmaniye, regardless of his geographical connection.

A noteworthy observation in Turkish university names is the prevalence of government officials' names, both from the pre-Republican and post-Republican periods. Officials such as Fatih Sultan Mehmed, Alparslan, Alaaddin Keykubat, Atatürk, Adnan Menderes, Alparslan Türkeş, Necmettin Erbakan, and Bülent Ecevit were among those honored named in this context.

Notably, Turkish universities also adopted the practice of naming institutions after contemporary figures such as Recep Tayyip Erdoğan, Abdullah Gül, and Binali Yıldırım during their lifetime. In earlier times, the name of 9th President Süleyman Demirel was also given while he was alive. Contrary to Turkish universities, the names of poets, writers, and scientists are more common in German university names, while the naming of folk heroes is not common in German universities.

Furthermore, this study found that Turkish universities have 17 different names, while German universities have 10. German universities also use more specific domain names such as ‘mining’, ‘psychology’, and ‘company management’, which are not common in Turkish university names. Similarly, Turkish universities used mission names more frequently (21 times) than German universities (4 times).

In summary, both Turkish and German universities use geographical, specialization, and mission names. However, Turkish universities also incorporate historical figures, opinion leaders, folk heroes, and pre-republican civilizations in their naming, reflecting the cultural/national and spiritual sensibilities of Turkish society and the state. On the other hand, German universities prioritize the names of founders, poets, writers, and scientists, placing less emphasis on national and spiritual elements. The most significant difference between the two countries lies in the preference for people-based names.

Giriş

İnsanoğlunun yeryüzündeki varoluşu ile birlikte etrafındaki varlıklar ve nesnelere gittikçe çoğalmış ve farklılaşmıştır. Gerek söz konusu unsurları diğer insanlara aktarmak ve gerekse muhtemel bir karışıklığı önlemek için bir ad/isim verme ihtiyacı belirmiştir. Bu süreçte insanoğlu, çevresinde gördüğü hemen hemen her şeyi ve sonrasında da kendi ürettikleri nesnelere adlandırmıştır. Örneğin, doğadan faydalanarak günlük hayatta işleri kolaylaştıran çeşitli aletlere bu çerçevede isim verildiği düşünülmektedir.

Zamanla tapınaklar ve okullar gibi insanların bir araya geldiği yapılar da geliştirilmiş ve bu isimlerle (tapınak, okul vb.) adlandırılmıştır. Fakat söz konusu yapıların çoğalması ile birlikte bir karışıklığı önlemek için bu tarz yapılara da özel isim verme ihtiyacı belirmiş ve yeni yapılan her yapıya (sonradan değişikliğe uğrayabilse de) bir ad verilmiştir. Verilen adların gelişigüzel verilmediği; yapının bulunduğu bölgeyle ilgili belli bir şehir, coğrafi unsur, tarihi kişilik gibi unsurların dikkate alınarak adlandırmanın gerçekleştiği bilinmektedir.

Ad vermede tercih edilen isimler vesilesiyle toplumların düşünme tarzlarına, hassasiyetlerine ve değer yargılarına da ulaşılabilmektedir. Aynı düşünceleri paylaşan Mitterauer (2011, s. 135), bir toplumun ad verme kültürünün toplumların geleneklerinin analiz edilmesinde diğer alanlara nazaran nerdeyse en etkili unsur olduğunu ifade etmektedir. Çünkü “Adlandırma sistemleri toplumsal yapıların düşünme biçimlerinin ve değer sistemlerinin bir yansımasıdır. Eğer doğru bir şekilde çözümlenirse onlara erişmemizi sağlar” (2011, s. 175).

Adlandırma yapılırken veya ad verilirken hangi etkenlerin etkili olduğu, nelere dikkat edildiği, nelerden esinlendiği gibi konular zamanla bilim insanlarının da dikkatini çekmiş ve konuyla ilgili çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede canlı ve cansız ayırt etmeksizin insanoğlunu çevreleyen her şeyin adıyla ilgilenen bir bilim dalı ortaya çıkmıştır. Adbilim/onomastik olarak adlandırılan bu alan birçok bilim dalıyla ilişki içerisindedir. Sarıtaş’ın da belirttiği gibi “İnsanoğlunun varoluşunun âdeta resmi bir belgesi olan özel adlar, dil biliminin olduğu kadar halk bilimi, sosyoloji ve antropoloji gibi çeşitli sosyal bilimlerin araştırma konularından biridir” (2009, s. 423).

Türk bilim insanları tarafından yapılan araştırmalarda adbilim konusundaki çalışmaların yeterli olmadığı dile getirilmiştir (Karpuz, 2006, s. 1; Sarıtaş, 2009, s. 424; Murat ve Gülkanat, 2018, s. 248; Şahin, 2021, s. 1). Yapılan araştırmaların ise (Örnek, 2000; Sakaoğlu, 2001; Abdurrahman, 2004; Kibar, 2005; Çelik, 2005, 2006; Bostancı, 2009; Karahan, 2009; Köse, 2014; Yeşil, 2014; Zengin, 2014; Yalçınkaya, 2015; Yıldırım, 2012; Yıldırım, 2016; Yeşildal, 2018; Perk, 2021; Dünder, 2022) daha çok şahıs, soy ve sülale adları gibi alanlara yoğunlaştığı görülmektedir.

Alman kaynaklarında ise adbilim çalışmalarının yetersiz olduğuna dair bir tespiti rastlanılmamış, söz konusu literatür incelendiğinde oldukça detaylı araştırmaların yapıldığı, araştırmaların 1800’lü yıllardan itibaren yayımlandığı (Michaelis, 1856; Meyer, 1870; Brons, 1877; Andersen, 1883; Egli, 1886; Preuss, 1887; Vogt, 1895); kişi adları konusunda Almanya’nın birçok bölgesinin incelendiği; ayrıca hayvan adları, meslek adları, şehir adları, otel adları (Brechenmacher, 1936; De Man, 1961; Buchmüller-Pfaff, 1990; Kunze, 2003) gibi konuların irdelendiği; sadece Alman dili değil, diğer yaşayan ve ölü diller ile ilgili de (Slav dilleri, Portekizce, İngilizce, Fransızca, Türkçe, Lehçe, Macarca, Sümerce, Hititçe, Akadca vb.) adbilim çerçevesinde araştırmaların yapıldığı (Bellmann, 1971; Koller, 1997; Kohlheim, 1999; Krebernik, 2002; Streck, 2002; Tischler, 2002; Goebel, 2007; Vincze, 2007; Kohlheim ve Kohlheim, 2011; Czopek-Kopciuh, 2011) görülmektedir.

Çalışmanın ana unsurunu oluşturan ‘üniversitelere ad verme’ konusunda Almanya’da spesifik bir araştırma bulunamamıştır. Türkiye’de ise Yusuf Şahin tarafından kaleme alınan “Üniversitelerin Toponimik Özellikleri: Devlet

Üniversitelerine Yönelik Bir Tipoloji Denemesi” başlıklı makalede (2021) devlet üniversitelerinin toponimi (yer adı bilimi) açısından sınıflandırıldığı görülmüş, kurum adlarını inceleyen ergonimi/institutionimi açısından yapılan bir araştırmayla karşılaşılmamıştır. İbrahim Şahin de (2021, s. 7) ergonimiye yönelik araştırmaların sayısının sınırlı olduğunu ve Türkiye’de bu kapsamdaki araştırmaların henüz emekleme aşamasında bulunduğunu (2021, s. 131) belirtmiş olsa da yapılan literatür taramasında ergonimi çalışmalarına rastlanılmadığı söylenebilir.

Bu çalışma, Türk ve Alman üniversite adlarının incelenmesi örneğinden yola çıkarak ergonimi ve alt alanı olan institutionimi kavramlarını çeşitli yönleriyle ele almayı ve bu doğrultuda Türk bilim insanları tarafından yapılacak olan araştırmalara destek olmayı hedeflemesi açısından önemli bulunmaktadır.

Söz konusu düşüncelerden yola çıkarak araştırmada öncelikle Türk ve Alman bilim insanlarının gözünden adbilim kavramı ele alınmış, alanın alt disiplinleri olan ve araştırmanın da ana unsurunu oluşturan ergonimi ve institutionimi kavramları incelenmiş ve her iki kültürde ad vermenin önemi üzerinde durulmuştur. Türk ve Alman üniversiteleri ile ilgili bazı bilgilerin aktarılmasından sonra her iki ülkede üniversitelere ad verirken hangi yasal prosedürlerin uygulandığı ve sürecin nasıl işlediği aktarılmıştır.

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemine göre yapılan araştırmanın uygulama bölümünde her iki ülke üniversitelerinin adları tespit edilmiş, içerdikleri sözcükler yorumlanmış ve çeşitli ölçütlere göre kategorize edilerek ad verme konusunda hangi ülkenin ne tür tercihlerde bulunduğu, hangi tür isimleri ön plana çıkardığı karşılaştırmalı olarak ortaya konulmuştur.

Ad/Adbilim

En genel tanımıyla “bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, bildirmeye yarayan söz, isim” (TDK, 2005, s. 17) olarak tarif edilen ad/isim kavramı “canlı ve cansız varlıklara, çeşitli somut ve soyut kavramlara ad olan kelime türüdür” (Korkmaz, 2007, s. 7). Diğer bir ifadeyle, “bir bireyin, bir şeyin veya bir türün adlandırılması veya tanımlanmasına” (Wahrig, 1997, s. 895) yarayan adlar, “belirli bir kişiyi, belirli bir eşyayı ya da belirli bireysel bir topluluğu nitelemek için kullanılmaktadır” (Bach, 1943, s. 1).

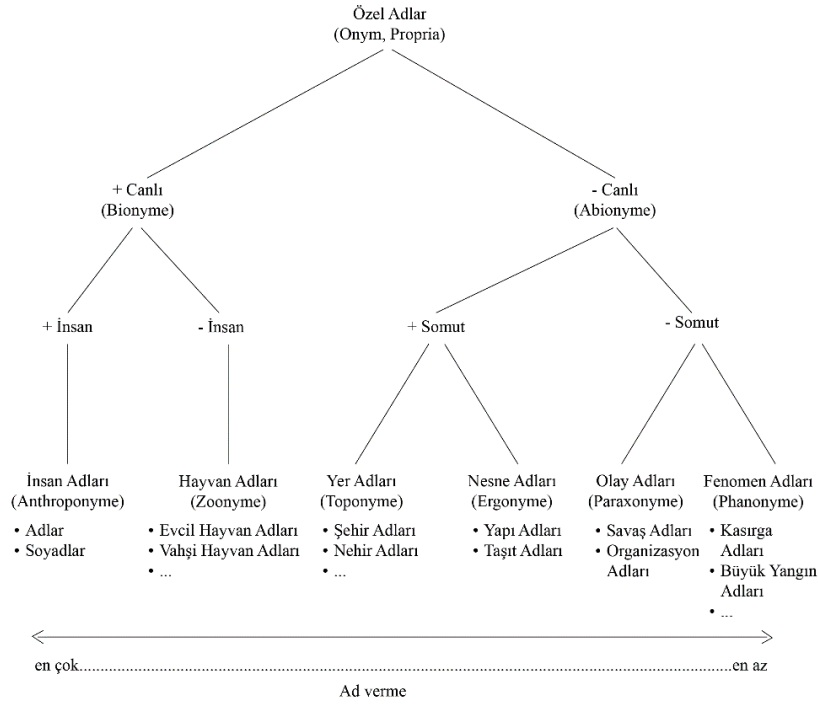
Rasyon (2007, s. 41-45) isimleri totem/efsane ile ilgili adlar; kötü ruhları/kem gözleri uzak tutmak için korumaya yönelik veya mutluluk, başarı, uzun ömür gibi iyi dilekleri anlatan ‘amaçlı’ adlar; çocuğun doğduğu esnada göze çarpan, meydana gelen önemli olaylar, mevsimler ve aylar gibi ‘tesadüf âleminden alınmış işaretler’ ile ilgili adlar; kötü ruhları şaşırtmak amacıyla veya şükran göstergesi olarak verilen ‘tefor’ adlar; sevgi/şefkat göstergesi olan adlar; ata, akraba veya büyük şahsiyetler gibi kişilere ithafen verilen adlar; çeşitli rütbe unvanlar, soy, kavim veya bunların özellikleri gibi rütbe ve unvan adları olmak üzere 7 başlık altında toplamıştır.

Adları bilimsel olarak inceleyen alan ise onomastik (adbilim, Alm: Namenkunde) olarak adlandırılmaktadır. Yunanca ad anlamını taşıyan *onome* sözcüğünün bilimliler tanımlayan ‘-istik’ son ekini almasıyla ‘onomastik’ olarak literatüre geçen adbilim; “özel adların tarihini, ortaya çıkışlarını, coğrafi dağılımını, anlamlarını ve sistematliğini araştıran dilbilimin bir alanıdır” (Bußmann, 2002, s. 456). İsimlerin arka planda taşıdığı derin toplumsal ve tarihsel anlam onomastik içinde çözümleme konusu yapılır (Çelik, 2006, s. 43) ve tüm bu süreçlerde adlar artzamanlı ve eşzamanlı yöntemlerle araştırılmaktadır (Perk, 2011, s. 40).

Günümüzde adbilim dilbilimin bir alt disiplini olarak kabul görmekte ve bu çerçevede kendi alt dallarını da oluşturmaktadır. Aksan (2020, s. 32) bunların ‘toponimi’ (yer adı), ‘horonymie’ (dağ adları), ‘hydronymie’ (nehir, ırmak ve göl adları) ve ‘antroponomi’ (kişi adları) olduğunu ifade etmektedir. Benzer düşünceleri paylaşan Korkmaz (2007, s. 7-8), bu bilim dalının alt dallarını ‘etymologie’ (köken bilgisi), ‘toponymie veya toponomastique’ (yer adbilimi), ‘onomastique’ (kişi adları) ve ‘hydronymie’ (coğrafi adlar) olarak kategorize etmektedir.

Şahin ise (2021) adbilimin kollarını; anemonim (rüzgaradı) ve anemonimi (rüzgaradabilim), antroponim (kişiadı) ve antroponimi (kişiadabilim), astronim (yıldızadı) ve astronimi (yıldızadabilim), dokümantonim (belgeadı) ve dokümantonimi (belgeadabilim), ergonim (örgütadı) ve ergonimi (örgütadabilim), etnonim (kökadı) ve etnonimi (kökadabilim), fitonim (bitkiadı) ve fitonimi (bitkiadabilim), hrematonim (eseradı) ve hrematonimi (eseradabilim), hrononim (zamanadı) ve hrononimi (zamanadabilim), kozmonim (uzayadı) ve kozmonimi (uzayadabilim), mitonim (mitadı) ve mitonimi (mitadabilim), poreyonim (araçadı) ve poreyonimi (araçadabilim), pragmatonim (ürünadı) ve pragmatonimi (ürünadabilim), planetonim (gökadı) ve planetonimi (gökadabilim), toponim (yeradı) ve toponimi (yeradabilim), urbonim (kentlikadı) ve urbonimi (kentlikadabilim), zoonim (hayvanadı) ve zoonimi (hayvanadabilim) olarak detaylı bir şekilde aktarmıştır.

Böhnert ve Nowak’ın (2020, s. 18), Nübling, Fahlbusch ve Heuser tarafından 2015 yılında yayımlanan *Namen: Eine Einführung in die Onomastik* (Adlar: Adbilime Bir Giriş) adlı araştırmadan yararlanarak uyarladıklarını ifade ettikleri, özel adların ayrıntılı olarak sınıflandırılması ise Şekil 1’de görülmektedir:

Şekil 1: Özel Adların Sınıflandırılması. Böhnert, K. & Nowak, J. (2020, s. 18). *Namen und ihre Didaktik*. Baltmannsweiler: Schneider-Verlag.

Türk ve Alman literatüründeki sınıflandırmalara bakıldığında cansız varlık adları ‘abionyme’ (abionimi), canlı varlık adları ‘bionyme’ (bionomi), olay adları ‘paraxonyme’ (paraksonimi) ve fenomen adları ‘phanonyme’ (fenomini) kavramlarının Türk literatürüne henüz kazandırılmadığı görülmektedir.

Ergonimi/Institutionimi

Adbilim ile ilgili yapılan çalışmalar her ne kadar kişi adları üzerine yoğunlaşmış olsa da zamanla kurum adlarına ne tür isimlerin verildiği de bilim insanlarının ilgi alanına girmiş ve ad verme sürecinde hangi etkenlerin önem arz ettiği araştırılmıştır.

Yunanca eser/ürün anlamına gelen ‘ergon’ ve ad anlamındaki ‘onome’ sözcüklerinin birleşmesiyle oluşan ergonimi sözcüğü, adbilimin cansız-somut nesne/eser adlarını inceleyen bir alt alanı olarak literatüre geçmiştir.

Türkçe kaynaklarda ise ergonim sözcüğünün ‘örgütadı’ ve ergoniminin ise ‘örgütadbilim’ olarak kullanıldığı görüldüğü de (Şahin, 2021, s. 44) Alman kaynaklarında kavramın çerçevesi daha geniş tutulmuş ve ‘nesne adları’ (Böhnert ve Nowak, 2020, s. 18) olarak tanımlanmıştır.

Ergonimi kavramının ilk kez 1978 yılında Podolskaya tarafından yayımlanan Onomastik Sözlüğü’nde yer aldığı (Davlatova ve Rashidova, 2022, s. 203) ve insanlar tarafından oluşturulan ticari kuruluşların; yani sendika örgütleri, kurumlar, şirketler, firmalar, kuruluşlar ve benzerlerinin adlandırılması (Sydorenko, 2017, s. 88) şeklinde tanımlandığı belirtilmektedir. Ergoniminin sosyo-kültürel olguların ve tarihsel gerçekliğin anlaşılması için özel bir öneme sahip olduğunun da altı çizilmektedir (Gayazov, Abdullina, Fatkullina ve Ilyasova, 2020, s. 66).

“İnsanlar tarafından oluşturulan nesne ve ürünlerin adı” (Bauer, 1985, s. 233; Böhnert ve Nowak, 2020, s. 84) olarak tanımlanan ergonimi, ürün adlarını (örn. Nivea, Nutella) veya kurum adlarını (institutionyme) (örn. Johannes Gutenberg-Universität Mainz) kapsamaktadır. Ergoniminin alt sınıfı olan institutionimi ise okul adları veya yüzme havuzu adları gibi sadece kurum adlarını içermektedir (Böhnert ve Nowak, 2020, s. 84).

Ergonimiden daha dar bir alanı kapsayan institutionimi (Vasil’eva, 2011, s. 35) adından da anlaşılacağı üzere idare organlarının, eğitim, üretim, kültür, kulüp ve dernek gibi birbirinden çok farklı kuruluşların belli bir zamandaki yaygın adlandırmalarını kapsamaktadır (Walther, 2004, s. 65). Okullar, üniversiteler, kırsallar, tarım kooperatifleri gibi her türlü kurumun adları institutioniminin araştırma alanına girmektedir (Debus, 2009, s. 168).

Vasil'eva (2012, s. 275) ise institutioniminin aşağıdaki kuruluşları kapsadığını ileri sürmektedir:

1. Şehre özgü kurumlar,
2. Eğitim kuruluşları (okullar),
3. Sağlık kuruluşları,
4. Otel ve restoranlar,
5. Güzellik ve fitness salonları,
6. Alışveriş ve eğlence merkezleri.

Tüm bu tespitler neticesinde onomastiğin alt alanı olan ergonominin; insan eliyle oluşturulan tüm nesnelere adlarını inceleyen bir alan olduğu ileri sürülebilir. İnstitutionim (kurumadbilim) ise ergonominin bir alt dalını oluşturan ve kurum/kuruluş adlarını inceleyen bir alan olarak tanımlanabilmektedir.

Türk ve Alman Kültüründe Ad Vermenin Önemi

Canlı ve cansız nesnelere ad verme diğer toplumlarda olduğu gibi Türk ve Alman toplumlarında da önemsenmiş ve tarihsel süreç içerisinde önemsenmeye devam etmektedir.

Acıpayamlı (1992, s. 1) dilimizde ‘ad verme, ad koyma, ad takma’ şekillerinde adlandırılan ‘folklor olayının’ aslında tüm insanlığın ortak malı olduğunu; yeryüzünde ad verme olgusundan yoksun tek bir topluluk ve toplumu görmenin olası olmadığını; doğada canlı cansız olan her nesne ile olayın, hatta düşünce ürünlerinin muhakkak birer adı olduğunu; hayvanların adları ile çağrıldığını; bitkilerin birer adlarının olduğunu; doğanın her kesiminin adlandırıldığını; bu ad verme olgusunun, insanlarla beraber doğmuş, onunla birlikte yaşamını sürdürmüş, tarih boyunca evrimleşerek basit bir ad verme olgusu durumundan çıkarak her topluluk ve toplumun yapı ve anlayışına uygun bir şekilde çok aşamalı, her aşaması sayısız gelenek, görenek ve uygulamalardan oluşan dev bir ‘folklor olayı’ durumuna dönüştüğünü vurgulamıştır.

Bu düşüncelerden yola çıkarak Murat ve Gülkanat’ın da belirttiği gibi “doğaya ait her türlü nesne, varlık ve obje mutlaka adlandırılmaktadır” (2018, s. 248). Söz konusu adlandırmalar gelişigüzel yapılmamakta, önemsenmekte ve belli hassasiyetler göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmektedir.

Türk kültüründe geçmişten günümüze, ad seçiminde gelenekler ve kültür başta olmak üzere pek çok faktörün etkili olduğu ve ad verme seremonisinin çoğu zaman bir törenle gerçekleştirildiği (Köse, 2014, s. 292) bilinmektedir. Demir’in de belirttiği gibi “ad verme geleneği, Türk kültür tarihi boyunca önemli bir yere sahip olmuştur. Kişilere, yaşanan mekânlara, bitkilere, hayvanlara vb. verilen adlar gelişigüzel olarak seçilmemiştir” (2010, s. 69).

Ünlü Alman dil ve adbilimci Stefan Sonderegger ise (1987, s. 18) adların bireyleri rahat ve güvende hissettirdiğini, yerinden edilmiş ve sürgündekiler için ise özlem duyulan vatan duygusunun değiştirilemez bir parçası olduğunu ifade ederek Alman kültüründe ad vermenin öneminden bahsetmiştir.

Türk ve Alman Yükseköğretim Kurumlarına Ad Verme Süreci

Yaklaşık 8.29 milyon öğrencinin öğrenim gördüğü 208 Türk yükseköğretim kurumu (YÖK, 2022) ile 2.9 milyon civarında öğrencinin öğrenim gördüğü 108 Alman yükseköğretim kurumunun (Statistisches Bundesamt, 2022) kuruluşlarıyla birlikte bir isimle adlandırıldığı ve söz konusu adlandırmanın gelişigüzel yapılmadığı, bir süreç içerisinde gerçekleştirildiği bilinmektedir.

Yüceol Özezen’in de belirttiği gibi (2010, s. 186) günümüzdeki özel ad tercihleri (kişi adları, site, toplu konut, tatil köyü ve otel adları, yakın dönemde konulan mahalle, köy, semt ve cadde adları vb.) günümüz insanının, beğenilerini, moda eğilimlerini, toplumun kültürel, toplumsal, psikolojik ve hatta siyasal görünümünün dile yansımaları göstermesi bakımından ilgiye değerdir.

Aynı zamanda birer marka değeri de taşıyacak olan üniversite adlarının verilmesi veya değiştirilmesi Türkiye’de ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gerçekleştirilmektedir. TBMM Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunca onaylanan kanun teklifinin genel kurulda oylanması ve kabulü hâlinde Resmi Gazete’de yayımlanarak ad verme veya ad değiştirme süreci gerçekleştirilmektedir.

Federal sistemle yönetilen Almanya’da ise ad verme işlemi eyaletler tarafından yapılmaktadır (Leffers, 2005). Ad değiştirme işlemi ise üniversite senatolarının 2/3 çoğunluğuyla verdikleri kararın ilgili eyaletin eğitim bakanlığının onaylaması sonrası gerçekleştirilmektedir (WWU Münster, 2022).

Türk ve Alman Üniversite Adlarının İncelenmesi

Araştırmada Türk ve Alman üniversitelerinin hangi adları taşıdıkları, söz konusu adların seçiminde hangi unsurların etkili olduğu ve böylelikle ad verme konusunda her iki toplumun/kültürün hangi eğilimlerinin ön plana çıktığı tespit

edilmeye çalışılmıştır. Söz konusu ülkelerde üniversitelerin adları zaman zaman değiştirildiği için mevcut isimler üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

“Araştırmanın veri setini oluşturan birincil veya ikincil kaynak olarak nitelendirilen çeşitli dokümanların elde edilmesi, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi” (Özkan, 2021, s. 2) olarak tanımlanan nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yönteminin kullanılması neticesinde Türk ve Alman üniversitelerinin isimleri tespit edilmiş, isimlerde yer alan her bir sözcük anlamlarına göre sınıflandırılmış ve ortaya çıkan bulgular yorumlanmıştır.

Türk üniversite adları Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) web sayfasından (www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz) alınmıştır. Lisans eğitimi verse dahi ‘üniversite’ olarak tanımlanmayan, diğer bir ifadeyle enstitü, akademi veya yüksekokul gibi adlandırılan yükseköğretim kurum adları araştırmaya dâhil edilmemiş ve böylelikle toplam 203 üniversite adı incelenmiştir. Almanya’da üniversitelerin bağlı olduğu ve listelendiği YÖK benzeri üst kuruluş olmadığı için Rektörler Birliği (Hochschulrektorenkonferenz) adlı kuruluşun önerdiği ve Üniversite Pusulası anlamına gelen Hochschulkompass adlı internet sayfasında (www.hochschulkompass.de) listelenen yükseköğretim kurumlarının adında ‘üniversite’ yazanların seçilmesi neticesinde ortaya çıkan 87 üniversite adı araştırmaya konu edilmiştir. Burada da sadece ‘üniversite’ olarak adlandırılmış olan kurumlar seçilmiş; college, school, Hochschule, Fakultät, Institut gibi adlandırmalar araştırmaya dâhil edilmemiştir. Kısacası, her iki ülkede de sadece adının yanında ‘üniversite’ ibaresi olan yükseköğretim kurumlarının adları esas kabul edilmiş ve bu isimlerde yer alan sözcükler taşıdıkları anlamlara göre kategorize edilmiştir.

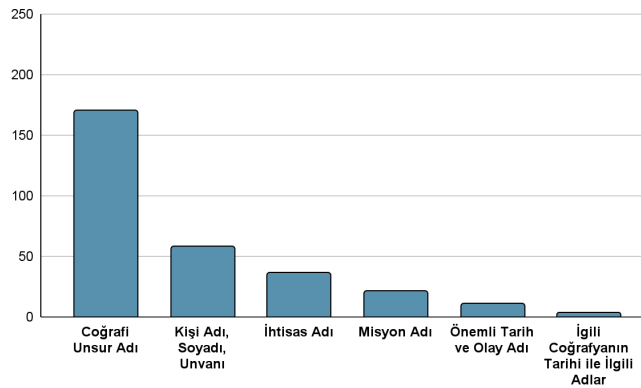
Üniversite isimleri incelendiğinde bazı üniversitelerin tek, bazı üniversitelerin ise birden fazla başlık altında sınıflandırılacak öğelerden oluştuğu görülmektedir. Örneğin ‘Ankara Üniversitesi’ yalnızca ‘coğrafi unsur adı’ başlığı altında ele alınırken ‘Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi’; ‘coğrafi unsur adı’, ‘kişi adı’, ‘misyon adı’ ve ‘ihtisas’ gibi 4 farklı başlık altında incelenmiştir.

Kişi adlarının sınıflandırılmasında, kişilerin adının üniversiteye verilme sebepleri esas alınmıştır. Örneğin ‘İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesinde’ adı geçen Prof. Dr. İhsan Doğramacı bilim insanı olmasının yanı sıra üniversitenin kurucusudur. Üniversiteye adının verilme sebebi bilim insanı olmasından ziyade üniversitenin kurucusu olmasından kaynaklanmaktadır ve ‘kurucu’ alt başlığı içinde değerlendirilmiştir. Benzer şekilde ‘Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg’ üniversitesine adı verilen Martin Luther, kanaat önderi olmasının yanı sıra profesör unvanına da sahiptir. Söz konusu iki özellikten ‘kanaat önderi’ ön plana çıktığı için bu başlık altında sınıflandırılmıştır.

Bulgular

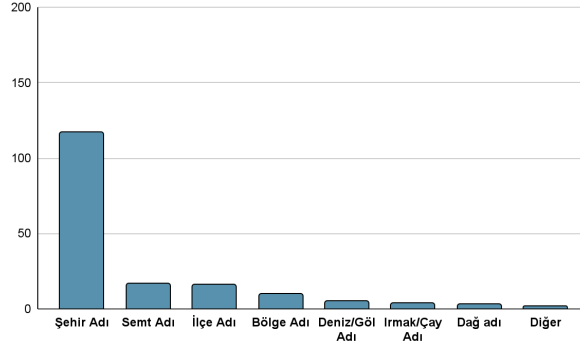
Türk Üniversite Adlarının İncelenmesi

Türkiye’de üniversite adıyla faaliyet gösteren 203 yükseköğretim kurumunun adları sözcüksel düzeyde incelenmiş ve 170 ‘coğrafi unsur adı’, 58 ‘kişi adı/soyadı/unvanı’, 36 ‘ihtisas adı’, 21 ‘misyon adı’, 11 ‘önemli tarih ve olay adı’ ve 3 ‘ilgili coğrafyanın tarihiyle ilgili adlar’ tespit edilerek aynı başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Söz konusu başlıkların yoğunluğu aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

Şekil 2: Türk Üniversite Adlarının Sınıflandırılması

Coğrafi Unsur Adı İçeren Türk Üniversite Adları

Şekil 3: Coğrafi Unsur Adı İçeren Türk Üniversite Adları

Coğrafi unsur adları içeren Türk üniversitelerine bakıldığında 203 üniversiteden 170'inin bu kapsamda değerlendirilebileceği belirlenmiştir. Yapılan sınıflandırmada 117 üniversite ile en çok şehir isimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Ankara'ya ithafen verilmiş olan 'Başkent' ve 'Anka' Üniversiteleri de bu kapsamda değerlendirilmiştir. Ankara, İstanbul, Aksaray, Düzce, Bartın gibi 31 üniversite sadece şehir adı taşımaktadır.. Kalan 86 üniversite ise şehir adlarıyla birlikte ilçe, semt, ihtisas veya kişi adları gibi isimlerle birlikte adlandırılmıştır.

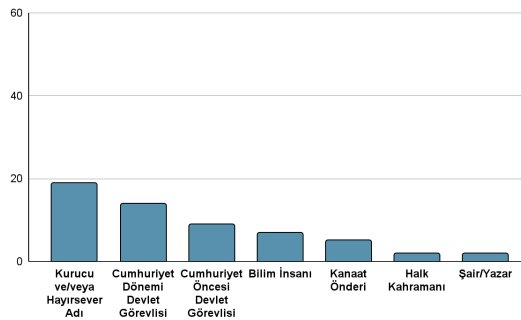
Hacettepe, Nişantaşı, İstinye, Belek, Bahçeşehir gibi 17 üniversite adında ise semt adları yer almaktadır. Bunlardan 9'u sadece semt adıyla anılmakta iken, kalan 8 üniversite şehir, ihtisas ve kişi adlarıyla birlikte isimlendirilmiştir.

Coğrafi unsurlar içeren üniversite adlarında ön plana çıkan diğer bir unsur da ilçe adlarıdır. Bu kapsamda değerlendirilen 16 üniversiteden Üsküdar, Tarsus, Alanya, Çankaya ve Mudanya gibi 8'si sadece ilçe adıyla adlandırılmışken, 3 üniversite il ve ilçe (İstanbul Esenyurt, Mardin Artuklu, İstanbul Arel), diğerleri ise kişi, ihtisas ve önemli tarihi olay adlarıyla birlikte isimlendirilmiştir. İstanbul Arel Üniversitesindeki 'Arel'in', Arapgir ve Elbistan ilçelerinin ilk iki harflerinin birleşmesiyle oluşturulmasından dolayı bu 2 ilçe de ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Kafkas, orta doğu, trakya, kapadokya, çukurova ve anadolu gibi küçük ve büyük kapsamda bölge adı taşıyan üniversite sayısı ise 10 olarak tespit edilmiştir. Abant Gölü'nün ve Türkiye Cumhuriyeti'ni çevreleyen deniz adlarının da (Akdeniz, Ege, Marmara, Karadeniz) coğrafi unsur çerçevesinde üniversite adlarına verildiği görülmektedir. Bu isimlerden üçü müstakil olarak sadece deniz ismiyle kullanılırken birisi deniz adının yanı sıra ihtisas adı da almıştır (Karadeniz Teknik Üniversitesi). Adı geçen deniz isimleri aynı zamanda coğrafi bölge adı olarak da kullanıldığı için bu kapsamda değerlendirilse bile yine coğrafi unsur başlığı altında sınıflandırılacaktır.

Irmak ve/veya çay adının da toplam 4 üniversite adı içerisinde (Çoruh, Dicle, Fırat, Munzur) geçtiği dikkat çekmektedir. Erciyes, Toros ve Uludağ gibi üniversitenin bulunduğu yerde yer alan 3 dağ adı ile yine ilgili coğrafyada mevcut olan Pamukkale ve Bakırçay gibi diğer coğrafi oluşumların da üniversite adlarında olduğu görülmektedir.

Kişi Adı, Soyadı veya Unvanı İçeren Türk Üniversite Adları

Şekil 4: Kişi Adı, Soyadı veya Unvanı İçeren Türk Üniversite Adları

Türk üniversite adları incelendiğinde 58'inin kişi adı, soyadı veya unvanı ile ilgili adları barındırdığı görülmektedir. Söz konusu adlardan 19'u kurucu adı/soyadı ve üniversiteye yaptığı bağıştan ötürü adı verilen hayırsever kişi adlarından oluşmaktadır. Bu kapsamda 15 üniversite, kurucu adı/soyadıyla (Kadir Has, Özyeğin, Altınbaş vb.) adlandırılmıştır. Sanko gibi kurucusu olan kişinin (Sani Konukoğlu) baş harflerini taşıyan üniversite de bu kapsamda değerlendirilmiştir. Burada dikkat çeken unsur ise bu 15 ad/soyadın hepsinin vakıf üniversitelerinde yer almasıdır. Hayırsever kişi adı olarak adlandırılan 4 üniversitenin (Ağrı İbrahim Çeçen, Bitlis Eren, Bolu Abant İzzet Baysal, Muğla Sıtkı Koçman) tamamı ise devlet üniversitesi statüsündedir.

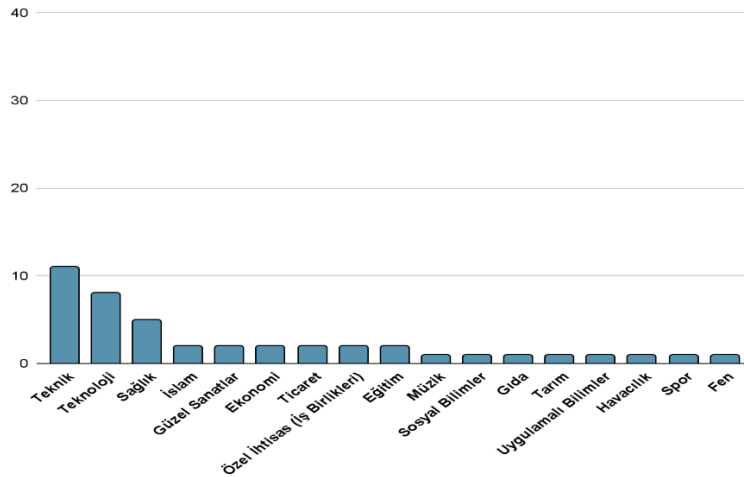
Kişi adlarında ön plana çıkan diğer bir husus da devlet görevlisi adlarının üniversitelere verilmesidir. Bu çerçevede Cumhuriyet döneminde devlet görevinde bulunmuş toplam 14 kişinin devlet üniversitelerine ad olarak verildiği görülmektedir. Atatürk, Alparslan Türkeş, Celal Bayar, Bülent Ecevit gibi şahsiyetlerin adları vefatlarından sonra çeşitli üniversitelere verilmiştir. 'Gazi' unvanının Atatürk'e istinaden verilmiş olmasından dolayı söz konusu unvan da bu kapsamda değerlendirilmiştir. Süleyman Demirel, Recep Tayyip Erdoğan, Binali Yıldırım ve Abdullah Gül isimleri ise ilgili kişiler hayatta iken memleketleri olan üniversitelere ad olarak verilmiştir.

Cumhuriyet öncesi devlet görevinde bulunmuş olan Alaaddin Keykubat, Fatih Sultan Mehmed, Gazi Osman Paşa ve Alparslan gibi toplam 9 isim de üniversite adlarında kendisine yer bulmuştur.

Türk bilimine yön veren Biruni, İbni Haldun, Piri Reis, Mimar Sinan gibi toplam 7 bilim insanının adının vakıf üniversiteleri ağırlıkta olmak üzere çeşitli üniversitelere verildiği görülmektedir. Anadolu coğrafyasının Türkleşmesi ve İslamlaşmasında önemli misyonlar üstlenen ve kanaat önderi konumunda olan Hacı Bektaş Veli, Hacı Bayram Veli, Şeyh Edebali ve Ahi Evran gibi şahsiyetlerin ve Türk Dünyası'nın ortak mirası konumunda olan Dede Korkut'un (Korkut Ata) adlarının 5 üniversiteye verildiği de anlaşılmaktadır.

Milli Mücadele döneminin kahramanlarından 'Sütçü İmam' ile 15 Temmuz darbe girişiminin önlenmesinde büyük rol oynayarak şehit olan 'Ömer Halisdemir' isimlerinin de halk kahramanı olarak yaşatılması amacıyla 2 üniversiteye verildiği görülmektedir. Milli şair ve yazarlar olan Mehmet Akif Ersoy ile Namık Kemal'in adları da 2 üniversitede hayat bulmuştur.

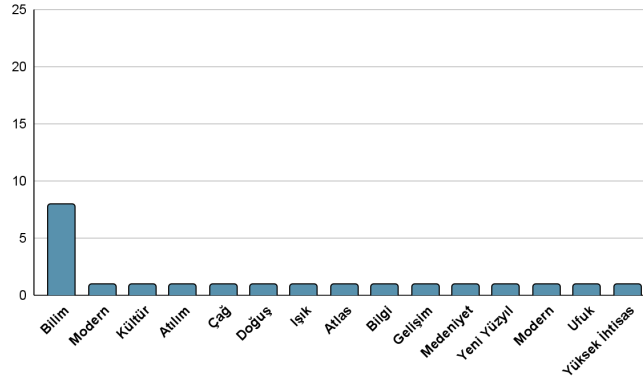
İhtisas Adı İçeren Türk Üniversite Adları

Şekil 5: İhtisas Adı İçeren Türk Üniversite Adları

Türk üniversitelerine verilen adların sözcüksel düzeyde incelenmesi neticesinde 203 üniversitenin 36'sının adında ihtisas ile ilgili kelimelerin yer aldığı tespit edilmiştir. Bunların 11'i teknik, 8'i teknoloji ve 5'i sağlık (medipol dâhil) olarak ön plana çıkmıştır. İslam, güzel sanatlar, ekonomi, eğitim, ticaret adlarının da ihtisas kapsamında 2'şer üniversiteye verildiği görülmektedir. Özel ihtisas veya iş birliği kapsamında değerlendirilen Türk-Alman ve Türk-Japon üniversiteleri de bu kapsamda değerlendirilmiştir. Bunun haricinde müzik, sosyal bilimler, gıda, fen, tarım gibi 10 üniversiteye ise ihtisas bazlı adlandırma yapıldığı görülmüştür. Kocaeli Sağlık ve Teknoloji, Konya Gıda ve Tarım gibi 8 üniversite adında çift ihtisas adı kullanıldığı da dikkat çekmektedir.

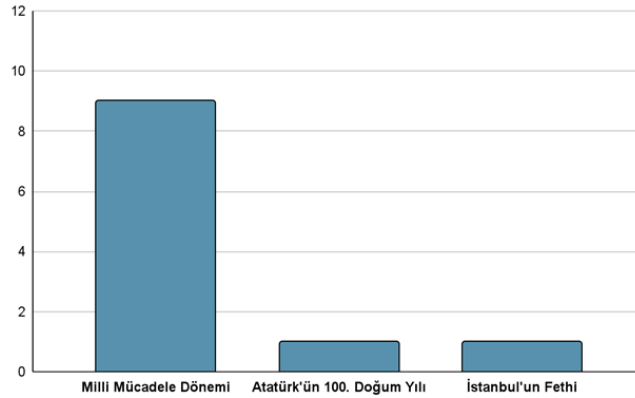
Misyon Adı İçeren Türk Üniversite Adları

Şekil 6: Misyon Adı İçeren Türk Üniversite Adları

'Misyon' sözcüğünün bireye veya ortak amaç güden kitlelere biçilen özel görev olarak nitelendirildiği ve bu ifade ile işletmenin; değerlerini net bir şekilde belirlediğinin, kendi ruhunu yansıtan bir kimliğe sahip olduğunun ve kendine benzer işletmelerden farkı olduğunun altı çizilmektedir (Karakurt ve Özay 2022, s. 92). Bu düşüncelerden hareketle 203 üniversite adının 21'inde misyon ifade eden adların yer aldığı görülmektedir. Bunlardan 8'i bilim başlığı altında ele alınırken kalan 13'ü atılım, bilgi, gelişim, medeniyet gibi çeşitli misyonları barındırmaktadır.

Önemli Tarih ve Olay Adlarını İçeren Türk Üniversite Adları

Şekil 7: Önemli Tarih ve Olay Adlarını İçeren Türk Üniversite Adları

Türk üniversite adlarında ön plana çıkan diğer bir husus da üniversitelerin yer aldığı şehirlerde meydana gelen önemli olayların veya şehirlerle ilgili önemli tarihlerin adlandırılmalarına yansımalarıdır. 203 üniversitenin toplam 11'i bu çerçevede değerlendirilmiştir. Söz konusu 11 üniversiteden 9'u milli mücadele dönemi ile ilgilidir. Kocatepe, Dumlupınar gibi savaş; Dokuz Eylül, 7 Aralık gibi kurtuluş ve Onsekiz Mart gibi zafer gününün yanı sıra, 4 Eylül kongresine ithafen adlandırılmış olan Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ve Kurtuluş Savaşı'ndaki mücadelesinden dolayı almış olduğu İstiklal Madalyasına ithafen adlandırılmış olan Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi bu kapsamda sınıflandırılmıştır.

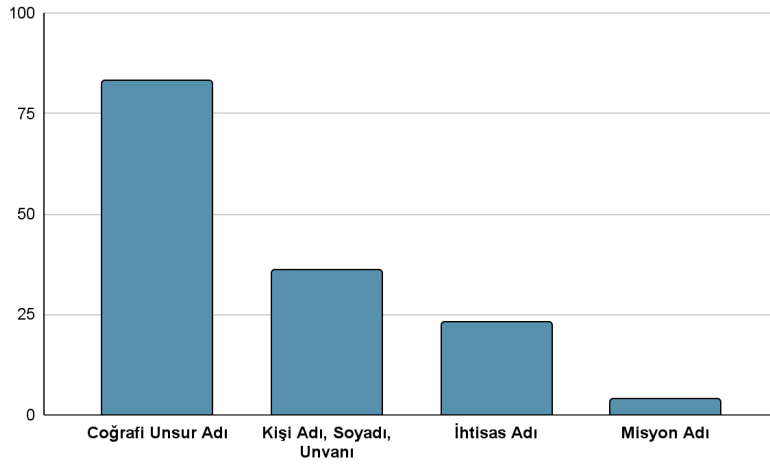
Bahsedilen üniversitelerin buldukları coğrafya ile ilgileri olmasının aksine Van'da bulunan Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Atatürk'ün doğumunun 100. yılına ithafen yüzüncü yıl ismini almış ve bu kategori altında kendisine yer bulmuştur. Aynı başlık altında sayılan İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi ise cumhuriyet dönemi öncesinin önemli tarih ve olaylarından İstanbul'un fethine atıfta bulunularak adlandırılmış bir üniversite olarak dikkat çekmektedir.

İlgili Coğrafyanın Tarihi ile İlgili Adlar İçeren Türk Üniversite Adları

Üniversitelerin bulunduğu şehir veya yakın bölgenin tarihi ile ilgili adların da adlandırmalara yansıdığı 3 üniversitenin adından anlaşılmaktadır. Bu kapsamda değerlendirilen Selçuk Üniversitesi, başkentliğini yaptığı Selçuklu Devleti'nin; Hitit Üniversitesi ise Çorum civarında milattan önce hüküm sürmüş olan Hitit Devleti'nin adını taşımaktadır. Oğuzların iki ana kolundan birisi olan, aynı zamanda Yozgat'ın da eski adı, Bozok'ların da ilgili coğrafyanın tarihi kapsamında Yozgat Bozok Üniversitesinde yaşatıldığı görülmektedir.

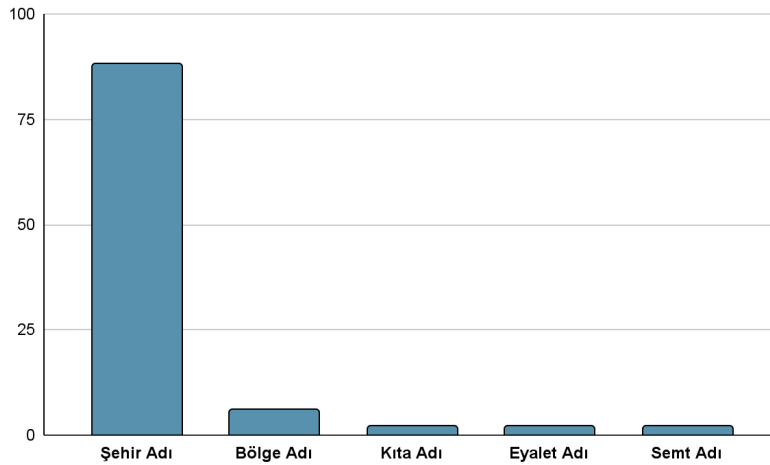
Alman Üniversite Adlarının İncelenmesi

Araştırma kapsamında ele alınan 87 Alman üniversitesinin adlarının sözcüksel düzeyde incelenmesi sonucunda 83 'coğrafi unsur', 36 'kişi adı/soyadı/unvanı', 23 'ihtisas' ve 4 'misyon' adı barındırdıkları görülmektedir.

Şekil 8: Alman Üniversite Adlarının Sınıflandırılması

Coğrafi Unsur Adı İçeren Alman Üniversite Adları

Şekil 9: Coğrafi Unsur Adı İçeren Alman Üniversite Adları

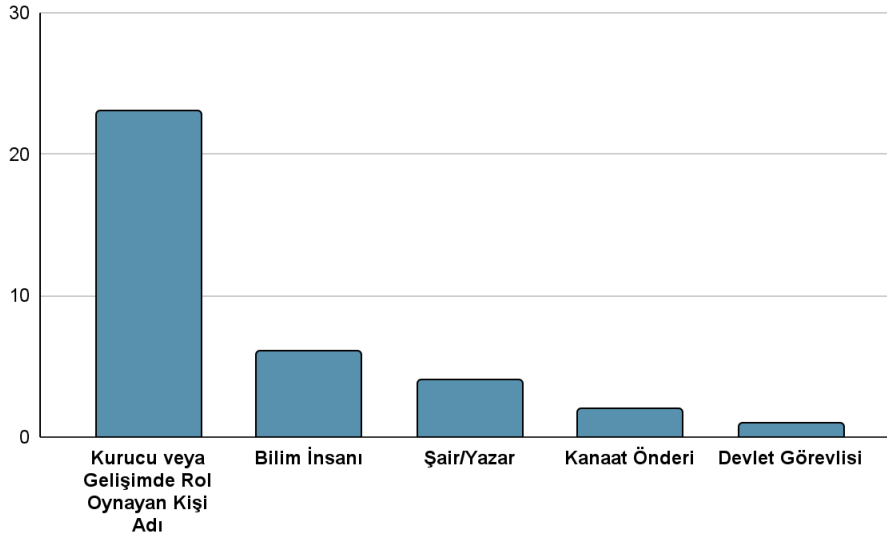
Alman üniversitelerinin adlarının neredeyse tamamına yakınında coğrafi unsurların yer aldığı açıkça anlaşılmaktadır. İncelenen toplam 87 üniversitenin 83'ü en az bir coğrafi unsur adı taşımaktadır.

2 üniversite hariç diğer 81 üniversitenin adında (Universität Ulm, Technische Universität Hamburg vb.) bulunduğu şehrin adının yer aldığı görülmektedir. Dikkat çeken bir unsur ise 6 üniversitenin (Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg, Universität Duisburg-Essen vb.) iki ayrı şehirde bulunmasından ötürü iki şehir adını birden içermesidir. Bu durumda 81 üniversitenin adında toplam 88 şehir adının yer aldığı görülmektedir.

Rheinisch (Ren Bölgesi), Westfälisch (Vestfalya Bölgesi), Ruhr (Ruhr Bölgesi) ve Bergisch gibi Almanya'nın çeşitli bölgelerinin adlarını barındıran 6 bölge adının 5 üniversite adında (Rheinisch-Westfälische Technische Hochschule Aachen, Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Ruhr-Universität Bochum, Bergische Universität Wuppertal) kendisine yer bulduğu da göze çarpmaktadır.

Aynı zamanda Almanya'nın bulunduğu kıta olan Avrupa adının coğrafi unsur kategorisinde 2 üniversite adında (Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder), Europa-Universität Flensburg) yer aldığı, Saarland ve Brandenburg adlı 2 Alman eyaleti adının 2 üniversite adında (Brandenburgische Technische Universität Cottbus-Senftenberg, Universität des Saarlandes) kullanıldığı, HafenCity ve Hohenheim adlı 2 semt adının da 2 üniversite adında (HafenCity Universität Hamburg, Universität Hohenheim) kendisine yer bulduğu anlaşılmaktadır.

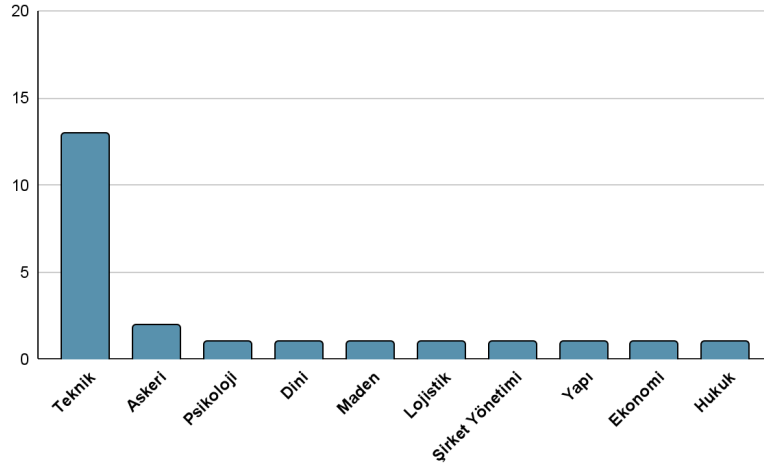
Kişi Adı, Soyadı veya Unvanı İçeren Alman Üniversite Adları

Şekil 10: Kişi Adı, Soyadı veya Unvanı İçeren Alman Üniversite Adları

Alman üniversitelerinin isimlendirilmelerinde verilen kişi adlarına bakıldığında toplam 87 üniversitenin 29'unda 36 kişi adının yer aldığı belirlenmiştir. Yapılan sınıflandırma neticesinde 23 ismin kurucu ve/veya üniversitenin gelişmesinde olağanüstü rol oynamış olan kişi adlarından (Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, Christian-Albrechts-Universität zu Kiel vb.) oluştuğu ortaya çıkmıştır. Burada dikkat çeken bir unsur da Ludwig-Maximilians-Universität München, Eberhard-Karls-Universität Tübingen ve Otto-Friedrich-Universität Bamberg gibi 8 üniversitenin adının 2 farklı kişi adından oluşmasıdır. Sınıflandırmada bu isimler ayrı ayrı isimler olarak değerlendirilmiştir. Toplam 23 'kurucu veya gelişimde rol oynayan kişi' adından sonra Humboldt-Universität zu Berlin, Johannes Gutenberg-Universität Mainz ve Justus-Liebig-Universität Gießen gibi 6 isim 'bilim insanı', Johann Wolfgang Goethe-Universität Frankfurt, Friedrich-Schiller-Universität Jena gibi 4 isim 'yazar/şair', Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg ve VPU Vinzenz Pallotti University adları 'kanaat önderi', Westfälische Wilhelms-Universität Münster'de yer alan isim ise 'devlet görevlisi' başlığı altında sıralanmıştır.

İhtisas Adı İçeren Alman Üniversite Adları

Şekil 11: İhtisas Adı İçeren Alman Üniversite Adları

İncelenen 87 Alman üniversitesinin 20'sinde ihtisas ile ilgili toplam 23 kavramın yer aldığı tespit edilmiştir. Bunlardan Technische Universität Berlin, Technische Universität Hamburg, Technische Universität München gibi 8'i 'teknik', Helmut-Schmidt-Universität/Universität der Bundeswehr Hamburg ve Universität der Bundeswehr München 'askeri', International Psychoanalytic University Berlin 'psikoloji', Katholische Universität Eichstätt - Ingolstadt 'dini', Bauhaus-Universität Weimar 'yapı ihtisasları' başlıklarında değerlendirilmiştir. Kühne Logistics University - Wissenschaftliche Hochschule für Logistik und Unternehmensführung, Technische Universität Bergakademie Freiberg, EBS Universität für Wirtschaft und Recht üniversite adlarında ise çift ihtisas adı yer almaktadır ve bunlar sırasıyla 'lojistik, şirket yönetimi, madencilik, ekonomi ve hukuk' ihtisaslarına işaret etmektedir.

Misyon Adı İçeren Alman Üniversite Adları

Yapılan inceleme neticesinde 87 Alman üniversitenin 4'ünde misyon ifade eden sözcüklere rastlanmıştır. Bunlardan Freie Universität Berlin 'özgürlük', FernUniversität in Hagen 'uzaktan eğitim', Constructor University 'yapıcı' ve Kühne Logistics University - Wissenschaftliche Hochschule für Logistik und Unternehmensführung ise 'bilim' misyonlarını ifade etmektedir.

Türk ve Alman Üniversite Adlarının Karşılaştırılması

Türk ve Alman üniversitelerinde yer alan adların sözcüksel düzeyde ve ayrıntılı olarak incelenmesi neticesinde her iki ülke üniversite adlarında sırasıyla en çok 'coğrafi unsur adları', 'kişi adları/soyadları/unvanları', 'ihtisas adları' ve 'misyon adlarının' kullanıldığı görülmektedir. Alman üniversiteleri sadece bu 4 sınıflandırmada yer alırken Türk üniversitelerinin 'önemli tarih ve olaylar' ile (Selçuk, Hitit ve Bozok gibi) 'ilgili coğrafyanın tarihi ile ilgili' başlıklarına ait adları barındırdığı da görülmektedir.

'Coğrafi unsurlar' başlığı altında her iki ülkenin üniversitelerinde 'şehir', 'semt' ve 'bölge' başlıklarının ortak olarak yer aldığı, bunlar içinde ise 'şehir' adlarının en yüksek orana sahip olduğu sonucuyla karşılaşılmıştır. Alman üniversitelerinde bulunan 'eyalet' ve 'kita' başlıklarına ait adlar Türk üniversitelerinde yer almazken, 'ilçe', 'deniz/göl', 'ırmak/çay' ve 'dağ' başlıklarına ait adlar da Türk üniversitelerinde var olup Alman üniversitelerinde bulunmamaktadır. Dikkat çeken diğer bir unsur da Türk üniversitelerinde 'diğer' başlığı altında sınıflandırılan 'Pamukkale' (traverten) ve 'Bakırçay' (vadi) gibi çeşitli coğrafi oluşum adlarının bulunmasıdır.

Yapılan karşılaştırmada en belirgin farklılıklar 'kişi adı, soyadı veya unvanı içeren üniversite adları' alanında ortaya çıkmıştır. Her ne kadar her iki ülkede de 'kurucu, gelişimde rol oynayan kişi veya hayırsever adları' en fazla tercih edilmiş olsa da, Alman üniversitelerinde tarihsel süreç olarak ilgili isimlerin çok eski tarihlere dayandığı görülmektedir. 1871 yılında Otto von Bismarck tarafından sağlanan Alman birliği öncesinde Almanya çeşitli devletçiklerden oluştuğu için üniversitelerin kurulduğu devletçiklerin hükümdar adlarının birçok üniversiteye verildiği görülmektedir. Örneğin 1386 yılında kurulan Almanya'nın ilk üniversitesi Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg'in kurucusu I.

Ruprecht, Kurpfalz adlı elektörlüğün prensidir. Üniversite adında yer alan 'Karl' adı da 1803 yılında üniversiteyi yeniden yapılandıran prence ithafen verilmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere üniversite adı iki farklı kişi adını barındırmaktadır. Alman üniversitelerinin adları incelendiğinde bu şekilde Ludwig-Maximilians-Universität München ve Julius-Maximilians-Universität Würzburg gibi 8 üniversitenin 2 farklı kişi adının birleşmesinden ortaya çıktığı görülmektedir. İlk kurucularının adlarını taşıyan üniversiteler aynı zamanda üniversitelerin köklü bir geçmişe sahip olduğu intibasını da uyandırmaktadır. Türkiye'de ise kurucu adlarının Koç, Sabancı gibi sadece vakıf üniversitelerine verildiği, devlet üniversitelerinin dördünün (Sıtkı Koçman, İzzet Baysal, İbrahim Çeçen, Eren) ise hayırsever isimleriyle adlandırıldığı ortaya çıkmıştır. Alman üniversitelerinde ise 'hayırsever' kişi veya kişilerin adlarının yer almaması tespit edilen diğer bir durumdur.

Bunun yanı sıra Almanya'da Leibniz, Luther, Schiller ve Gutenberg gibi şahsiyetlerin adlarının yaşadıkları bölge üniversitelerine verildiği görülmekteyken sadece Nobel Barış Ödülü sahibi Carl von Ossietzky'nin adının yaşadığı bölgeyle ilintili olmadığı hâlde Oldenburg şehrindeki üniversiteye verildiği belirlenmiştir.

Türkiye'de de bu durum aynıdır. Hacı Bayram Veli, Hacı Bektaş Veli, Ahi Evran gibi kişilerin adları ilgili şahsiyetlerin yaşadığı coğrafyadaki üniversitelere verilmiş, sadece Korkut Ata adıyla yaşadığı coğrafyadan bağımsız olarak Osmaniye ilindeki üniversitede karşılaşılmaktadır.

Kişi adlarında Türkiye temelli dikkat çeken bir diğer husus da birçok devlet görevlisinin üniversite adlarında kendisine yer bulmuş olmasıdır. Cumhuriyet dönemi öncesi Fatih Sultan Mehmed, Alparslan, Alaaddin Keykubat gibi devlet görevlileri ve Cumhuriyet sonrası Atatürk, Adnan Menderes, Alparslan Türkeş, Necmettin Erbakan ve Bülent Ecevit gibi isimlerin bu kapsamda adlandırıldığı dikkat çekmektedir. Dikkat çeken diğer bir unsur da Recep Tayyip Erdoğan, Abdullah Gül ve Binali Yıldırım adlarının bu kişiler hâlen hayattayken üniversitelere ad olarak verilmiş olmasıdır. Daha eski dönemlerde 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in adının da üniversiteye kendisi hayattayken verildiği görülmektedir. Alman üniversitelerinde ise devlet görevlisi adı sadece tek bir üniversitede yer almaktadır. Yukarıda bahsedilen I. Ruprecht veya Karl adlı prenslerin devlet görevlisinden ziyade kurucu şahıs özelliklerinin ön planda olmasından dolayı söz konusu isimler 'devlet görevlisi' başlığı altında sınıflandırılmamıştır. Bu kapsamda sadece, adı görev başındayken Münster şehrindeki üniversiteye verilmiş olan Alman İmparatoru II. Wilhelm örnek gösterilebilir. Meier (1993, s. 48) özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında Alman eğitim kurumlarının adlandırmalarında siyasi isimlerden vazgeçildiği, daha çok bilimle ilgili isimlerin tercih edildiğini ifade etmektedir. Adlandırmalarda devlet görevlisi adlarının neredeyse hiç kullanılmamasında bu yaklaşımın etkili olduğu söylenebilir.

Türk üniversitelerinin aksine Alman üniversitelerinde 'şair, yazar ve bilim insanı' adlarının daha fazla yer aldığı, 'halk kahramanı' adlandırmalarına ise Alman üniversitelerinde hiç rastlanılmadığı göze çarpmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen her iki ülkenin üniversitelerindeki kişi adlarının sadece erkek isimlerinden oluşması, kadın isimlerine hiç yer verilmemiş olması da dikkate değer bir tespittir.

'İhtisas' ve 'misyon' adlarına bakıldığında ise Türk üniversitelerinde toplam 17 farklı ihtisas adının yer aldığı Alman üniversitelerinde ise bu sayının 10 olduğu tespit edilmiştir. Alman üniversitelerinde Türk üniversitelerinde olmayan 'maden', 'psikoloji' ve 'şirket yönetimi' gibi daha spesifik ihtisas alan adlarının olduğu da dikkat çekmektedir. Misyon ifade eden adların ise Türk üniversitelerinde 21 kez yer almasına karşın Alman üniversite adlarında sadece 4 kez kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Türk üniversitelerine verilen adlarla ilgili dikkat çeken bir nokta da, 1982 yılından bu yana, çeşitli amaçlarla bu adlarda değişikliğe gidilmesidir. Üniversitelere verilen adlar kadar bu değişikliklerin hangi yönde yapıldığı da nasıl bir amaca veya ihtiyaca hizmet ettiğini belirlemek açısından önemlidir. Üniversitelerin resmi sitelerinden elde edilen verilerden hareketle bu kurumların var olan adlarına buldukları şehirlerin adlarının eklenmesi en çok yapılan değişikliktir (Örneğin; Gaziosmanpaşa Üniversitesi-Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi-Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi). Bu tür değişikliklerin, üniversitelerin buldukları şehirlerin ismiyle bilinmesi ve/veya diğer kurumlarla karıştırılmasının önlenmesi amacıyla yapıldığı düşünülebilir. Bunu, o şehir veya üniversite için önem arz ettiği düşünülen kişi adlarının kurumun adına eklenmesi takip etmektedir (Örneğin; Bilecik Üniversitesi-Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Erzincan Üniversitesi-Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi). Bunlar haricinde bazı üniversitelerin adlarının tamamıyla değiştirildiği de görülmektedir (Örneğin; Tunceli Üniversitesi-Munzur Üniversitesi, Rize Üniversitesi-Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi). En çok değişikliğin ise 2018 ve 2012 yıllarında yapıldığı göze çarpmaktadır.

Alman üniversitelerine bakıldığında ise isim değişiklikleri üniversitelerin senatolarının 2/3 çoğunluğuna göre belirlendiği için söz konusu değişikliklerin siyasi mecralardan bağımsız bir şekilde gerçekleştiği görülmektedir. Değişikliklerin daha çok siyasi ve ideolojik isimlerden uzaklaşmaya yönelik olarak gerçekleştiği, eklenen kişi adlarının ise yazar/şair veya bilim insanı adları olduğu dikkat çekmektedir. Bu duruma iki Almanya'nın birleşmesinden sonra 'Technische Universität Karl-Marx-Stadt' adlı üniversitenin adının 'Technische Universität Chemnitz',

'Karl-Marx-Universität' adlı üniversitenin adının ise 'Universität Leipzig' olarak değiştirilmesi ve hâlihazırda son Alman İmparator II. Wilhelm'in adını taşıyan Westfälische Wilhelms-Universität Münster adlı üniversitenin adının 2023 yılının Nisan ayında 'Universität Münster' olarak değiştirilecek olması örnek olarak gösterilebilir.

Eklenen kişi adlarına örnek olarak ise Düsseldorf Üniversitesinin 1988 yılında adlığı kararla adına ünlü Alman şair Heinrich Heine'nin adını ekleyerek 'Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf' şeklinde adını güncellemesi gösterilebilir. Bazı üniversitelerin adlarının birden fazla değiştiği de gözden kaçmamaktadır. Örneğin 'International University Bremen' adlı üniversite 2007 yılında 'Jacobs University Bremen' adını almış, 2022 yılında ise 'Constructor University' olarak adını tekrar değiştirmiştir.

Ad değiştirmelerinde Almanya özelinde öne çıkan tartışmalardan birisi de bu doğrultuda ortaya çıkacak olan ilave masraflardır. Değişiklik sonrası tabelalar, reklam ürünleri ve çanta/kıyafet benzeri üniversitenin adını taşıyan nesnelere yeniden yapılmasının oluşturacağı maddi yükü eleştiren kişilerin sayısının az olmaması da dikkat çekmektedir.

Sonuç

Üniversiteler hem şehirlerin hem de ülkelerin aynı zamanda dışa açılan yüzüdür. Çeşitli ulusal/uluslararası değişim programları, ikili anlaşmalar, akreditasyon süreçleri, diploma ekleri, sıralama listeleri, yabancı uyruklu öğrenciler, yayınlar, projeler vb. faaliyetler üniversitelerin ulusal ve uluslararası arenadaki tanınırlığını arttırmaktadır. Söz konusu üniversiteler adlarıyla tanındıkları için 'ad' kavramı reklam ve piar açısından da önemlidir. Nitekim ön plana çıkarılmak istenen ne ise adlandırmada o isim/kavram kullanılmaktadır. Verilen adlar aynı zamanda bir marka değeri taşıyacağı için ad aracılığıyla bir markalaştırma da gerçekleşmiş olmaktadır.

Üniversitelerin adlandırılmalarında hangi unsurların ön plana çıktığı sorusunun cevabını arayan araştırmada Türk ve Alman üniversite adları mercek altına alınmıştır. Bu bağlamda öncelikle, adları araştırma konusu edinen adbilimin alt araştırma alanları olan ergonimi ve institutionimi kavramları hakkında kuramsal bilgiler verilmiştir. Özellikle Türk literatüründe hemen hemen hiç yer almayan ergonimi ve institutionimi kavramları çeşitli yabancı bilim insanlarının tanımlamalarıyla Türk literatürüne transfer yoluyla kazandırılmaya çalışılmıştır.

Türk ve Alman kültüründe ad vermenin önemli olduğu yine çeşitli bilim insanlarının düşünce ve tespitlerinden yola çıkarak aktarıldıktan sonra yükseköğretim kurumlarına ad verme sürecinin yasal olarak her iki ülkede nasıl uygulandığı somut örneklerle yansıtılmıştır.

Uygulama bölümünde ise doküman analizi yöntemiyle her iki ülkenin üniversite adları senkron (eşzamanlı) olarak ayrı ayrı incelenmiş ve çeşitli başlıklar altında sıralanmıştır. Böylelikle ad verme sürecinde nelerin etkili olduğu, hangi unsurun ön plana çıkarılmaya çalışıldığı ve her iki kültür arasında benzerlik ve farklılıkların olup olmadığı belirlenmiştir.

Yapılan inceleme sonrasında her iki ülke üniversite adlarında en fazla 'coğrafi unsur' adlarının tercih edildiği, sonrasında sırasıyla 'kişi adı, soyadı veya unvanı' ile 'ihtisas' ve 'misyon' ifade eden adların kullanıldığı ortaya çıkarılmıştır. Söz konusu başlıkların alt başlıklarında ise çeşitli farklılıkların olduğu örneklerle ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra ülke ve üniversitelerin bulunduğu bölge açısından 'önemli tarihler ve olaylar', ayrıca 'ilgili coğrafyanın tarihi ile ilgili' adlandırmaların Alman üniversitelerinde hiç kullanılmadığı dikkat çekmiştir.

Diğer bir ifadeyle, her ne kadar ad sınıflandırmalarının üst başlıkları aynı olsa da Türk üniversitelerinde 'coğrafi unsur', 'ihtisas' ve 'misyon' adları haricindeki adlandırmalarda 'tarihi şahsiyet, kanaat önderleri, kurtuluş günleri, yaşayan ve vefat etmiş devlet görevlileri, halk kahramanları, cumhuriyet öncesi medeniyetler' gibi isimlerin üniversite adlarında kullanıldığı anlaşılmıştır. Köse'nin belirttiği (2014, s. 293) "İsimler, büyük ölçüde o ismi seçenlerin istek, arzu, umut, düş ve inançlarına bağlıdır" düşüncesinden hareketle Türk üniversite isimlerinde toplumun ve devletin milli ve manevi hassasiyetlerinin de öne çıktığı söylenebilir.

Alman üniversitelerinde ise milli ve manevi unsurların Türk üniversite adlarına nazaran daha arka planda kaldığı; 'coğrafi unsur', 'ihtisas', 'misyon' adlarının yanı sıra iki ülke arasındaki en çok farkın olduğu 'kişi adı, soyadı, unvanı' başlığında daha çok 'kurucu, şair, yazar ve bilim insanı' adlarının ön plana çıkarıldığı sonucuna varılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarımı- B.G., M.K.; Veri Toplama- B.G., M.K.; Veri Analizi ve Yorumlama- B.G., M.K.; Yazı Taslağı- B.G., M.K.; İçeriğin Eleştirel İncelenmesi- B.G., M.K.; Son Onay ve Sorumluluk- B.G., M.K.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- B.G., M.K.; Data Collection- B.G., M.K.; Data Analysis and Interpretation- B.G., M.K.; Drafting Manuscript- B.G., M.K.; Critical Revision of Manuscript- B.G., M.K.; Final Approval and Accountability- B.G., M.K.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

ORCID:

Büşra GÜVEN 0000-0003-1419-6289
Muhammet KOÇAK 0000-0001-6387-0765

KAYNAKÇA

- Abdurrahman, V. (2004). Türklerin ad koyma gelenekleri üzerine bir inceleme. *Millî Folklor*, 16(61), 124-133.
- Acıpayamlı, O. (1992). Türk kültüründe 'ad koyma folkloru'nun morfolojik ve fonksiyonel yönlerden incelenmesi. *IV. Milletlerarası Türk halk kültürü kongresi bildiri, gelenek, görenek ve inançlar kitabı* içinde (s. 1-15). Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Aksan, D. (2020). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Andersen, K. G. (1883). *Konkurrenzen in der Erklärung der deutschen Geschlechtsnamen*. Heilbronn: Gebr. Henninger.
- Bach, A. (1943). *Die deutschen Personennamen*. Berlin: De Gruyter.
- Bauer, G. (1985). *Namenkunde des Deutschen*. Bern: Peter Lang.
- Bellmann, G. (1971). *Slavoteutonica. Lexikalische Untersuchungen zum slawischdeutschen Sprachkontakt im Ostmitteldeutschen*. Berlin: De Gruyter.
- Bostancı, G. Ç. (2009). Kişilere isim vermenin sahne arkası. *Turkish Studies*, (4)3, 362-375.
- Böhnert, K. & Nowak, J. (2020). *Namen und ihre Didaktik*. Baltmannsweiler: Schneider-Verlag.
- Brechenmacher, J. K. (1936). *Teufel, Hölle, Himmel in deutschen Sippennamen*. Görlitz: C. A. Starke Verlag.
- Brons, B. (1877). *Friesische Namen und Mittheilungen darüber*. Emden: W. Haynel.
- Buchmüller-Pfaff, M. (1990). *Siedlungsnamen zwischen Spätantike und frühem Mittelalter. Die -(i)acum-Namen der römischen Provinz Belgica Prima*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Bußmann, H. (2002). *Lexikon der Sprachwissenschaft*. Stuttgart: Kröner.
- Czopek-Kopciuch, B. (2011). Polnische Familiennamen im Deutschen. Dargestellt am Beispiel der polnischen Familiennamen im Ruhrgebiet. In K. Hengst, D. Krüger, (Hrsg.), *Familiennamen im Deutschen. Erforschung und Nachschlagewerke* (S. 189-201). Leipzig: Leipziger Universitätsverlag.
- Çelik, C. (2005). *İsim kültürü ve din: şahıs isimleri üzerine bir din sosyolojisi denemesi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Çelik, C. (2006). Kültürel sembol sistemi olarak isimler: isim sosyolojisine giriş. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 39-61.
- Davlatova E. M. & Rashidova F. B. (2022). The problem of studing ergonyms in linguistics. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, (3)12, 202-206.
- De Man, L. (1961). Ein schwieriges Problem: Die indirekten Berufsamen. *Rheinisch-Westfälische Zeitschrift für Volkskunde*, 8, 190-196.
- Debus, F. (2009). Namen in Ost und West. *Deutsche Sprache Zeitschrift für Theorie Praxis Dokumentation*, 2, 168-181.
- Demir H. (2010). *Neşehir'in Kozaklı ilçesinde ad verme geleneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dündar, A. İ. (2022). İslam öncesi dönemde Türklerde ve Araplarda kişilere ad koymada etkili olan benzer faktörler. *Din ve Bilim – Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 244-259.
- Egli, J. J. (1886). *Geschichte der geographischen Namenkunde*. Leipzig: Friedrich Brandstetter Verlag.
- Gayazov, A., Abdullina, G., Fatkullina, F. & Ilyasova, G. (2020). Pan-Turkic ergonyms as a linguocultural and sociocultural phenomenon of the Republic of Bashkortostan. *Advances in Engineering Research*, 191, 66-69.
- Goebel, H. (2007). Dialekte und Familiennamen in Frankreich. Ein interdisziplinärer Vergleich mit den Mitteln der Dialektometrie. In G. Hauska

- (Hrsg.), *Gene, Sprachen und ihre Evolution. Wie verwandt sind die Menschen - Wie verwandt sind ihre Sprachen?* (S. 68-69). Regensburg: Universitätsverlag Regensburg.
- Karakurt, A. S. ve Özyay, H. (2022). Türk denizcilik firmalarının misyon ve vizyon tanımlamalarının içerik analizi. *Journal of Marine and Engineering Technology*, 2(2), 91-100.
- Karpuz, H. Ö. (2006). Buldan ilçesindeki kişi adları. *Buldan Sempozyumu Bildiri Metinleri, 23-24 Kasım 2006, Denizli, Bildiriler kitabı* içinde (s. 1-11). Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Kibar, O. (2005). *Türk kültüründe ad verme kültürü*. Ankara: Akçağ.
- Kohlheim, R. (1999). Zur Verbreitung englischer Vornamen in der gegenwärtigen europäischen Namengebung. In K. Franz, A. Greule (Hrsg.), *Namenforschung und Namendidaktik* (S. 70-23). Baltmannsweiler: Schneider Verlag.
- Kohlheim, R. Kohlheim, V. (2011). Eine Innovation im deutschen Familiennameninventar: deutsch-türkische Homographien. In R. Heuser, D. Nübling, M. Schmuck (Hrsg.), *Familiennamengeographie. Ergebnisse und Perspektiven europäischer Forschung* (S. 321-334). Berlin: De Gruyter.
- Koller, E. (1997). Personennamen und ihr Gebrauch im Deutschen und Portugiesischen. In H. Lüdtke, J. S.-R. (Hrsg.) *Linguistica contrastiva. Deutsch versus Portugiesisch - Spanisch – Französisch* (S. 37-53). Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Korkmaz, K. (2007). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Köse, A. (2014). Değişimin gölgesindeki gelenek: Popüler diziler ve farklılaşan ad verme kültürü. *Millî Folklor*, 26(101), 291-306.
- Krebernik, M. (2002). Zur Struktur und Geschichte des älteren sumerischen Onomastikons. In M.P. Streck, S. Weninger (Hrsg.) *Altorientalische und semitische Onomastik* (S. 1-74). Münster: Ugarit Verlag.
- Kunze, K. (2003). Zur Wortgeographie von 'Gaststätte' in Deutschland. In E. Funk, S. Kleiner, M. Renn, B. Wecker (Hrsg.) *Sprachgeschichten. Ein Lesebuch für Werner König zum 60. Geburtstag* (S. 153-170). Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Leffers, J. (2005, 19 August). Deutsche Uni-Identitäten Dramen um Namen. *Der Spiegel*. Erişim adresi: <https://www.spiegel.de/lebenundlernen/uni/deutsche-uni-identitaeten-dramen-um-namen-a-370014.html>
- Meier, E. (1993). „Stets deutsch und gegenwartsnah“. Zur Namensgebung höherer Schulen in Neukölln. In G. Radde, W. Korthaase, R. Rogler, U. Gößwald (Hrsg.) *Schulreform -Kontinuitäten und Brüche Das Versuchsfeld Berlin-Neukölln 1912 bis 1945* (S. 32-67). Opladen: Leske + Budrich.
- Meyer, F. (1870). *Der Name Meyer und seine Zusammensetzungen*. Osnabrück: Rackhorst'sche Buchhandlung.
- Michaelis, G. (1856). *Vergleichendes Wörterbuch der gebräuchlichen Taufnamen*. Berlin: Franz Dunder Verlag.
- Mitterauer, M. (2011). *Traditionen der Namengebung Namenkunde als interdisziplinäres Forschungsgebiet*. Köln: Böhlau Verlag.
- Murat, M. ve Gülkanat, G. (2018). *Onomastik bilimi ve eğitim. Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(28), 247-256.
- Nübling, D., Fahlbusch, F., Heuser, R. (2015). *Eine Einführung in die Onomastik*. Tübingen: Narr Narr Francke Attempto Verlag.
- Örnek, S. V. (2000). *Türk halk bilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Perk, D. (2011). *Zur Bezeichnung der ausgewählten Städte im Deutschen und Türkischen: Eine vergleichende Studie zur Darstellung der etymologischen und mythologischen Hintergründe bei Namengebung*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Perk, D. (2021). Eine morphologische Betrachtung von Namen türkischer Märchenfiguren. *DIYALOG. Interkulturelle Zeitschrift für Germanistik*, (9)1, 90-107.
- Preuss, O. (1887). *Die Lippischen Familiennamen mit Berücksichtigung der Ortsnamen*. Detmold: Verlag der Meyer'schen Hofbuchhandlung (H. Denecke).
- Sakaoğlu, S. (2001). *Türk ad bilimi I giriş*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sarıtaş, S. (2009). Balıkesir üniversitesi öğrencilerinin günümüzdeki adlar ve ad verme hakkındaki görüşleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12)21, 422-433.
- Sonderegger, S. (1987). Die Bedeutsamkeit der Namen. *Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik*, 17(67), 11-23.
- Statistisches Bundesamt. (2022, Dezember). *Hochschulen*. Erişim adresi: https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bildung-Forschung-Kultur/Hochschulen/_inhalt.html234574
- Streck, M. P. (2002). Sprachliche Innovationen und Archaismen in den akkadischen Personennamen. In M.P. Streck, S. Weninger (Hrsg.) *Altorientalische und semitische Onomastik* (S. 109-122). Münster: Ugarit Verlag.
- Şahin, İ. (2021). *Adbilim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şahin, Y. (2021). Üniversitelerin toponimik özellikleri: devlet üniversitelerine yönelik bir tipoloji denemesi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (12)3, 15-26.
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Tischler, J. (2002). Zur Morphologie und Semantik der hethitischen Personen- und Götternamen. In M.P. Streck, S. Weninger (Hrsg.) *Altorientalische und semitische Onomastik* (S. 75-84). Münster: Ugarit Verlag.
- Vasil'eva, N. (2011). Die Terminologie der Onomastik, ihre Koordinierung und lexikographische Darstellung. *Namenkundliche Informationen*, 99/100, 31-45.
- Vasil'eva, N. (2012). Portrait einer russischen Stadt im Spiegel von Institutionen. In D. Kremer, D. Kremer (Hrsg.) *Die Stadt und ihre Namen Festkolloquium 20 Jahre Gesellschaft für Namenkunde e. V. 1990 –2010 Akten* (S. 271-284). Leipzig: Leipziger Universitätsverlag.
- Vincze, L. (2007). Stand und Perspektiven der ungarischen Namenkunde. *Namenkundliche Informationen*, 91/92, 209-255.

- Vogt, P. (1895). *Die Ortsnamen auf -scheid und -auel (ohl). Ein Beitrag zur Geschichte der fränkischen Wanderungen und Siedlungen*. Neuwied: Kessinger.
- Wahrig, G. (1997). *Deutsches Wörterbuch*. Gütersloh: Bertelsmann Lexikon Verlag.
- Walther, H. (2004). *Namenkunde und geschichtliche Landeskunde: Ein einführender Überblick, Erläuterungen namenkundlicher Fachbegriffe, Auswahlbibliographie zur Namenkunde und Landeskunde Ostmitteleuropas*. Leipzig: Leipziger Universitätsverlag.
- WWU (Westfälische Wilhelms-Universität) Münster. (2022, Dezember). *Rechtliche Fragen*. Erişim adresi: <https://www.uni-muenster.de/ZurSacheWWU/projekt/rechtliches.html>
- Yalçınkaya, B. (2015). Almanca ve Türkçe ad verme gelenekleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 55, 363-379.
- Yeşil, Y. (2014). *Türk dünyasında geçiş dönemi ritüelleri (doğum-evlenme-ölüm gelenekleri)*. Ankara: Grafiker Yayınevi.
- Yeşildal, Ü. Y. (2018). Atalar kültürüne dair inanmaların Türklerin ad verme inanç ve gelenekleri üzerindeki tesiri. *Millî Folklor*, (30)119, 48-59.
- Yıldırım, İ. E. (2016). Çocuklara verilen isimler üzerinden Türkiye'deki sosyo-kültürel değişimin analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (20)3, 909-925.
- Yıldırım, S. (2012). Kazak Türklerinin toponomik efsaneleri. *Turkish Studies*, (7)1, 2101-2121.
- YÖK (Yükseköğretim Kurulu). (2020, Aralık). *Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi*. Erişim adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yüceol Özezen, M. (2010). Özel öğretim kurum adları üzerine bir inceleme. *Millî Eğitim Dergisi*, (40)186, 121-131.
- Zengin, D. (2014). *Türk toplumunda adlar ve soyadları (sosyo-kültürel ve dilbilimsel bir yaklaşım)*. Ankara: Kurmay Yayınları.

Atf Biçimi / How cite this article

Güven, B., & Koçak, M. (2023). Ergonimi/institutionimi Açısından Sözcüksel Düzeyde Bir İnceleme: Türk ve Alman Üniversite Adları. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi - Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 50, 90-107. <https://doi.org/10.26650/sds120231257676>